Prof. Dr. Kenan Midilli (1963-2022) Anısına

In Memoriam: Prof. Dr. Kenan Midilli (1963-2022)

Gökhan Aygün[1], Pakize Aygün[2], Alpay Azap[3], Nur Benzonana[4], Füsun Can[5,6], Önder Ergönül[6,7], Ayşen Gargılı Keleş[8], Özlem Kurt-Azap[9], Mert Ahmet Kuşkucu[10], Serap Şimşek-Yavuz[11], Ayfer Turan[12], Zati Vatansever[13]

[1]İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, Tıbbi Mikrobiyoloji Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye; [2]İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, Hasta İnfeksiyon Kontrol Komitesi, İstanbul, Türkiye; [3]Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi, İnfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye; [4]Dr. Lütfi Kırdar Kartal Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İnfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Kliniği, İstanbul, Türkiye; [5]Koç Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıbbi Mikrobiyoloji Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye; [6]Koç Üniversitesi İşbank İnfeksiyon Hastalıkları Merkezi, İstanbul, Türkiye; [7] Koç Üniversitesi Tıp Fakültesi, İnfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye; [8] Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Temel Sağlık Bilimleri Bölümü, İstanbul, Türkiye; [9] Başkent Üniversitesi Tıp Fakültesi, İnfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye; [10] İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, Tıbbi Mikrobiyoloji Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye; [11] İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi, İnfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye; [12] Kenan Midilli'nin İstanbul Erkek Lisesi'nden arkadaşı; [12] Kafkas Üniversitesi Veterinerlik Fakültesi, Kars, Türkiye.

(Yazar isimleri alfabetik sıraya göre yazılmıştır.)

*Ars longa vita brevis**

Kenan Midilli, 30 Ağustos 1963 yılında Kırklareli ilinin Lüleburgaz ilçesi Ertuğrul köyünde Remzi ve Hacer Midilli'nin ikinci çocuğu olarak dünyaya gelmiştir. Köy ilkokulunda gösterdiği üstün başarı öğretmenin dikkatini çekmiş ve Milliyet gazetesinin açtığı bilgi yarışmasında okuluna ekibiyle birlikte bölge ödülü kazandırmıştır. Bu başarılarının ardından 1974 yılında girdiği İstanbul Erkek Lisesi'nde ortaokul ve lise eğitimini 1980 yılında tamamlamıştır. Okulda başarılı bir öğrenci olan Midilli, bu dönemde okul derslerinin yanında edebiyat, Türk sanat müziği ve tarih konularına da özel ilgi göstermiştir. Arkadaşları Kenan Midilli'yi, düşüncelerini hep sakin ancak iddialı bir şekilde ifade eden, çok bilgili ve neşeli biri olarak hatırlamaktadır. Eğitim dili Almanca olan İstanbul Erkek Lisesi'nde birlikte eğitim aldığı arkadaşları Kenan Midilli'nin Alman dili ve kültürüne son derece hâkim olduğunu, Almanca edebiyat ve felsefe eserlerini orijinal dilinde okumayı tercih ettiğini söylemektedir. Almancaya olan hakimiyeti, COVID-19 pandemisi sırasında Alman sağlık otoritelerinin salgını kontrol etmek için yaptıkları çalışmaları, tartışmaları yakından takip ederek ülkemiz için önemli dersler çıkarmasını da sağlamıştır.

Resim 1. Prof. Dr. Kenan Midilli (1963-2022)

Cite this article as: Aygün G, Aygün P, Azap A, et al. [In memoriam: Prof. Dr. Kenan Midilli (1963-2022)]. Klimik Derg. 2022;35(4):273-5. Turkish. **Sorumlu Yazar / Correspondence:** Alpay Azap, **E-posta / E-mail:** alpayazap@yahoo.com, **Geliş / Received:** 23 Aralık / December 2022, **Kabul / Accepted:** 23 Aralık / December 2022, **Yayın Tarihi / Published Date:** 26 Aralık / December 2022, **DOI:** 10.36519/kd.2022.4536

Eğitim Yılları

Kenan Midilli, 30 Ağustos 1963 yılında Kırklareli ilinin Lüleburgaz ilçesi Ertuğrul köyünde Remzi ve Hacer Midilli'nin ikinci çocuğu olarak dünyaya gelmiştir. Köy ilkokulunda gösterdiği üstün başarı öğretmenin dikkatini çekmiş ve Milliyet gazetesinin açtığı bilgi yarışmasında okuluna ekibiyle birlikte bölge ödülü kazandırmıştır. Bu başarılarının ardından 1974 yılında girdiği İstanbul Erkek Lisesi'nde ortaokul ve lise eğitimini 1980 yılında tamamlamıştır. Okulda başarılı bir öğrenci olan Midilli, bu dönemde okul derslerinin yanında edebiyat, Türk sanat müziği ve tarih konularına da özel ilgi göstermiştir. Arkadaşları Kenan Midilli'yi, düşüncelerini hep sakin ancak iddialı bir şekilde ifade eden, çok bilgili ve neşeli biri olarak hatırlamaktadır. Eğitim dili Almanca olan İstanbul Erkek Lisesi'nde birlikte eğitim aldığı arkadaşları Kenan Midilli'nin Alman dili ve kültürüne son derece hâkim olduğunu, Almanca edebiyat ve felsefe eserlerini orijinal dilinde okumayı tercih ettiğini söylemektedir. Almancaya olan hakimiyeti, COVID-19 pandemisi sırasında Alman sağlık otoritelerinin salgını kontrol etmek için yaptıkları çalışmaları, tartışmaları yakından takip ederek ülkemiz için önemli dersler çıkarmasını da sağlamıştır.

En son sadece rüzgar kalacak.

Hiçbir şey olmasa bile; gözyaşları, açlık, motor ve müzik, rüzgar olacak hala.

Her şeyden çok yaşayacak, taş ve caddelerden hatta ölümsüz sevgiden bile.

Ve avutucu şarkılar söyleyecek, karla örtülmüş mezarlarımızın kel çalılıkları içinde.

Ve ayaz akşamlarında tatlı çiçeklerle aşk oyunu oynayacak ve dans edecek.

Onlarla-bugün, yarın ve daima.

KENAN MİDİLLİ

Lise eğitiminden sonra 1981'de İstanbul Üniversitesi, İstanbul Tıp Fakültesinde başladığı tıp eğitimini 1987 yılında tamamlamıştır. Üniversiteden arkadaşları, Kenan Midilli'nin derslerinde başarılı olmanın yanı sıra sosyal bir kişiliği olduğunu, müzik, tarih ve edebiyatı çok sevdiğini ve çok okuduğunu, "Ayaklı Meydan Larousse" tanımını hak edecek kadar çok ve derinlemesine bilgi sahibi olduğunu, güzel şiir okuyup güzel fıkra anlattığını, "gelişmiş bir eleştiri gücüne sahip, rahat diyalog kurabilen, sanatçı ruhlu bir insan" olduğunu ifade etmektedirler. Bu özellikleri, kendisiyle sonraki yıllarda tanışan bizleri de çok etkilenmiş, sadece tıp alanında değil diğer alanlardaki bilgilerinden de faydalandığımız sohbetlerimizi unutulmaz kılmıştır.

Klinik Bakteriyoloji ve İnfeksiyon Hastalıkları Uzmanı

Ardahan'da yaptığı mecburi hizmetinden sonra uzmanlık eğitimine, İstanbul Üniversitesi, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, Mikrobiyoloji ve Klinik Mikrobiyoloji Anabilim Dalında 1989 yılında başlayan Midilli, Prof. Dr. Ayhan Yücel danışmanlığında yürüttüğü "İstanbul ve çevresinden toplanan çeşitli su örneklerinde aeromonas cinsi bakterilerin varlığı, sıklığı ve biyotip özellikleri" başlıklı tezini tamamlayarak -o zamanki adı ile- klinik bakteriyoloji ve infeksiyon hastalıkları uzmanı (şimdiki adı infeksiyon hastalıkları ve klinik mikrobiyoloji uzmanı) olmuştur. Uzmanlık eğitimi sırasında Midilli'nin mikrobiyoloji ve infeksiyon hastalıkları alanında yaptığı çalışmaların yanı sıra tarihe olan ilgisini ve bilgisini fark eden hocası Prof. Dr. Ekrem Kadri Unat ile tıp tarihi konusunda incelemeleri de bulunmaktadır. O kadar ki Prof. Unat'ın önerisi ve teşvikiyle Türk Tıp Tarihi Kurumu'na üye olarak burada da çalışmalarda bulunmuştur.

Prof. Dr. Kenan Midilli'nin önde gelen bir moleküler mikrobiyolog ve virolog olmasına giden yol Almanya'da başlamıştır. 1998-2000 yılları arasında öncelikle anaerop bakteriyoloji için gittiği Berlin Robert Koch Enstitüsü'nde moleküler mikrobiyoloji üzerine çalışmalara başlamıştır. Almanya'dan dönüşünde Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, Mikrobiyoloji ve Klinik Mikrobiyoloji Anabilim Dalında akademik hayatına önce uzman, 2008'den sonra doçent ve 2014'ten itibaren de profesör olarak devam etmiştir.

Bilimsel Ortama Katkısı

Kenan Midilli, ülkemizde halk sağlığını tehdit eden infeksiyonlar ve etkenleri ile ilgili önemli çalışmalar yapmıştır. Antibiyotik direnci, HIV/AIDS, Kırım Kongo kanamalı ateşi (KKKA), Orf hastalığı ve son olarak COVID-19 başlıklarında hem bilimsel literatüre etki değeri yüksek makaleler ile katkılarda bulunmuş hem de yaptığı çalışmalarla ülkemizde bu hastalıkların tanı ve tedavisine yönelik pratik uygulamalara yol gösterici olmuştur.

Mikrobiyoloji alanında farklı konularda çalışmaları bulunan Midilli dünyada ilk kez bir metallo-betalaktamaz varyantı olan VIM-5'i tanımlamıştır (1). Ülkemizde ilk HIV virusu genotipleme çalışmaları, antiretroviral direnç çalışmalarını yürütmüş, T.C. Sağlık Bakanlığı danışma kurullarında yer almış ve konu ile ilgili rehberlerin yazımına katkı sağlamıştır (2-5).

Kırım Kongo kanamalı ateşi virusu üzerinde yaptığı çalışmalar özellikle önemlidir. Prof. Dr Ayşen Gargılı ile birlikte Trakya kırsalında yürüttükleri saha çalışması sonucunda ülkemizdeki virus aktivitesinin sadece İç Anadolu Bölgesi'nde bulunan Kelkit vadisi ile sınırlı olmadığını, Balkanlardaki AP-92 benzeri köken aktivitesinin Trakya'da da olduğunu göstermişlerdir. Bu özel köken Prof. Dr. Önder Ergönül'ün önerisiyle Kenan Midilli-Ayşen Gargılı (KMAG) olarak isimlendirilmiştir (6). Ölümüne kadar KKKA'ya olan ilgisi hiç azalmamış, çoğu TÜBİTAK desteği almış çok sayıda önemli laboratuvar ve saha araştırmasında görev almıştır (7, 8). Saha çalışmaları KKKA ile de sınırlı kalmamış farklı ülkelerden bilim insanlarıyla ülkemizde bulunan vektörlerde *Rickettsia*, *Borrelia* gibi patojenlerin varlığını araştıran çalışmalar gerçekleştirmiştir (9-11)

Pek çok hastane salgınının çözülmesinde ve durdurulmasında kilit rol oynayan Prof. Dr. Kenan Midilli'nin özellikle Gaziantep'te Dr. Ersin Arslan Devlet Hastanesi'nin yanık ünitesinde ortaya çıkan salgının aydınlatılmasındaki rolü genç meslektaşlar için ilham vericidir. Yanık ünitesinde bilinmeyen bir etkenle ortaya çıkan ve üç ayda 13 hastayı etkileyen veziküler cilt lezyonları ile seyreden infeksiyonun Orf virusundan kaynaklandığını saptamış, ayrıca salgına neden olan suşun moleküler karakterizasyonunu yaparak yeni bir suş olduğunu göstermiş ve "*CTF_GAntep_2 Suşu*" adıyla gen bankasına kaydedilmesini sağlamıştır (12, 13).

COVID-19 pandemisi sürecinde Prof. Dr. Kenan Midilli'nin gece gündüz demeden yürüttüğü çalışmalar her tür takdirin ötesindedir. Pandemi sürecinde ülkemizdeki ilk tanı laboratuvarlarından birinin kuruculuğunu üstlenmiş, Cerrahpaşa Tıp Fakültesindeki bu laboratuvar güvenilir sonuçlarıyla referans merkezlerden birisi olmuştur. COVID-19 hakkında

dünyadaki tüm gelişmeleri neredeyse saati saatine takip ederek, onlarca bilimsel çalışmayı yayınlandıkları gün okuyup "whatsapp" uygulamasında oluşturduğumuz "Klimik COVID-19 görev gücü (task force)" grubunda bizlerle paylaşmış, yürüttüğümüz tartışmalarda engin viroloji bilgisi ile yaptığı yorumlar bizler için ufuk açıcı olmuştur. Klimik Derneği'nin pandemi süresince her hafta gerçekleştirdiği çevrimiçi bilgilendirme toplantılarının, COVID-19 simpozyum ve konferanslarının değişmez konuşmacılarından birisi olarak konuyla ilgilenen tüm hekimlerin güncel bilgilerle donanmasına yardımcı olmuştur. T.C. Sağlık Bakanlığı Bilimsel Danışma Kurulu'nda en çalışkan üyelerden birisi olarak ülkemizde COVID-19'un özellikle tanısıyla ilgili çok önemli katkılarda bulunmuştur (14). Bilimsel toplantılarda hekimleri bilgilendirmenin yanı sıra ülkemiz kamuoyunun doğru ve güncel bilgiye ulaşabilmesini sağlayabilmek için çok sayıda televizyon programına katılmış, bu programlardaki mütevazı yaklaşımı, bilim insanı tavrı ile geniş toplum kesimlerinin güvenini ve sevgisini kazanmıştır.

Prof. Dr. Kenan Midilli'nin 71'i SCI, SCI-E kapsamındaki dergilerde olmak üzere 112 makalesi, ulusal ve uluslararası toplantılarda 75'in üzerinde sunumu bulunmaktadır. Bildiklerini başkalarına aktarmak konusunda da çok çalışkan ve istekli olan değerli dostumuz, akademik yaşamı boyunca Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'nde çok sayıda hekimin ve pek çok uzmanlık, doktora/yüksek lisans öğrencisinin yetiştirilmesine katkıda bulunmuştur. Koç Üniversitesi İş Bankası İnfeksiyon Hastalıkları Araştırma Merkezi (KUISCID)'nin danışmanları arasında yer alan Prof. Dr. Kenan Midilli, Klimik Derneği'nin İngilizce yayımladığı bilimsel dergisi IDCM'in de editörler kurulunda görev yapmaktaydı.

Prof. Dr. Kenan Midilli pek çok ulusal ve uluslararası meslek derneğinde aktif olarak çalışmıştır. Türk Klinik Mikrobiyoloji ve İnfeksiyon Hastalıkları (KLİMİK) Derneği İnsan Mikrobiyom ve Biyoterapi Çalışma Grubu başkanlığını yürütmekteydi. Midilli, Avrupa Klinik Viroloji Derneği, Avrupa Klinik Mikrobiyoloji ve İnfeksiyon Hastalıkları Derneği (ESCMID), Türk Mikrobiyoloji Cemiyeti (TMC), Klinik Mikrobiyoloji Uzmanları Derneği (KLİMUD)'nin yanı sıra Türk Tıp Tarihi Kurumu üyesiydi.

Son Söz Olarak

Bilim insanı disiplini ve titizliğini sanatçı duyarlılığı ve yaratıcılığı ile birleştirebilmiş değerli arkadaşımız, dostumuz Prof. Dr. Kenan Midilli'nin apansız ve erken ölümü bize Hipokrat'ın ünlü sözü "ars longa vita brevis"i hatırlattı. Hekimlik mesleğinin kurucusu sayılan Hipokrat ünlü sözüyle belki sanat eserlerini kastediyordu belki de hekimliğin bir sanat olduğunu vurgulamak istiyordu. Ama belki de insanların ancak ürettikleriyle, eserleriyle kalıcı olduğunu hatırlatmak istiyordu. Bu açıdan baktığımızda, bizler de Prof. Dr. Kenan Midilli'nin kurduğu laboratuvar, yetiştirdiği yüzlerce öğrenci, yaptığı çalışmalar ve yayınların yanı sıra olağanüstü kişiliği ile kalplerimizde, zihinlerimizde bıraktığı güzel hatıralarla uzun yıllar yaşayacağını biliyoruz. Anısı önünde saygıyla eğilirken sanatın iyileştirici gücünde, Kenan Midilli'nin sevdiği şairlerden Cemal Süreya'nın dizelerinde, teselli arıyoruz:

ÜSTÜ KALSIN

Ölüyorum tanrım
Bu da oldu işte.

Her ölüm erken ölümdür
Biliyorum tanrım.

Ama, ayrıca, aldığın şu hayat
Fena değildir...

Üstü kalsın...

* Sanat uzun, hayat kısa

KAYNAKLAR

1. Gacar GG, Midilli K, Kolayli F, et al. Genetic and enzymatic properties of metallo-beta-lactamase VIM-5 from a clinical isolate of Enterobacter cloacae. Antimicrob Agents Chemother. 2005;49(10):4400-3. [CrossRef]
2. Kepenekli Kadayifci E, Karaaslan A, Midilli K, Soysal A, Bakır M. First HIV-2 infection in a child in Turkey. J Infect Dev Ctries. 2016;10(9):1042-4. [CrossRef]
3. Yilmaz G, Midilli K, Türkoğlu S, et al. Genetic subtypes of human immunodeficiency virus type 1 (HIV-1) in Istanbul, Turkey. Int J Infect Dis. 2006;10(4):286-90. [CrossRef]
4. HIV-AIDS Tanı-Tedavi Rehberi. Türkiye Halk Sağlığı Kurumu, T.C. Sağlık Bakanlığı Yayın No: 919. Ankara, 2013.
5. HIV-AIDS Tanı-Tedavi Rehberi. Türkiye Halk Sağlığı Kurumu, T.C. Sağlık Bakanlığı Yayın No: 1133. Ankara, 2019.
6. Midilli K, Gargili A, Ergonul O, Elevli M, Ergin S, Turan N, et al. The first clinical case due to AP92 like strain of Crimean-Congo hemorrhagic fever virus and a field survey. BMC Infect Dis. 2009;9:90. [CrossRef]
7. Türkiye kenelerinde kırım-kongo kanamalı humması ve tick-borne ensefalit etkenlerinin nested RT-PCR yöntemiyle aranması, etkenlerin moleküler genotiplendirilmesi ve infeksiyon odaklarının belirlenmesi. TÜBİTAK; Proje No: SBAG 2882.
8. Gargili A, Midilli K, Ergonul O, Ergin S, Alp HG, Vatansever Z, et al. Crimean-Congo hemorrhagic fever in European part of Turkey: genetic analysis of the virus strains from ticks and a seroepidemiological study in humans. Vector Borne Zoonotic Dis. 2011;11(6):747-52. [CrossRef]
9. Kar S, Yilmazer N, Midilli K, Ergin S, Gargili A. Borrelia burgdorferi (s.l.) and Rickettsia spp. in ticks collected from European part of Turkey. J Vet Fac KU. 2013;19(1):19-24. [CrossRef]
10. Gargili A, Palomar AM, Midilli K, Portillo A, Kar S, Oteo JA. Rickettsia species in ticks removed from humans in Istanbul, Turkey. Vector Borne Zoonotic Dis. 2012;12(11):938-41. [CrossRef]
11. Gargili A, Midilli K, Ergin S, Sengoz G, Dervis E, Estrada Pena A. First record of Borrelia spielmani in Turkey. J Vet Fac KU. 2010;16:167-9. [CrossRef]
12. Orf virus strain CTF_GAntep_2 major envelope protein gene, partial cds [Internet]. NIH National Center for Biotechnology GenBank. https://www.ncbi.nlm.nih.gov/nuccore/KC776923.1
13. Midilli K, Erkiliç A, Kuşkucu M, Analay H, Erkiliç S, Benzonana N, et al. Nosocomial outbreak of disseminated orf infection in a burn unit, Gaziantep, Turkey, October to December 2012. Euro Surveill. 2013;18(11):20425. Erratum in: Euro Surveill. 2013;18(14):20442. [CrossRef]
14. Ergönül Ö. Prof. Kenan Midilli, MD: Great virologist, brilliant scientist and passionate intellectual (1963-2022). Infect Dis Clin Microbiol. 2022;4:299-302. [CrossRef]